

PROSTOROVÉ ASPEKTY SOUČASNÉHO VÝVOJE BRNĚNSKÉ MALOOBCHODNÍ SÍTĚ

Ondřej Mulíček

Príspevek je venovaný popisu rámcového vývoje maloobchodní sítě v Brně v období po roce 1989 s důrazem kladeným na prostorové změny od roku 1997 po současnost. Území města je pro účely zachycení prostorového rozložení maloobchodní dynamiky rozčleněno do funkčních, resp. socioekonomických typů. V rámci definovaných zón jsou pak sledovány ukazatele vývoje prodejní plochy, a to i za agregované sortimentní typy. Závěrem jsou charakterizovány dynamické a stagnující oblasti města z hlediska vývoje maloobchodu a formulovány dílčí komentáře prostorových rozdílů.

Úvod

Maloobchodní aktivity mohou být jedním z vhodných ukazatelů změn prostorového vzorce spotřeby v post-socialistickém městě. Je však nezbytné si uvědomit, že zkoumání prostorových aspektů vývoje maloobchodní sítě je pouze dílčím tématem z množiny komplikovaných vztahů propojujících různé formy městské spotřeby se specifickými prostorovými strukturami. Jak uvádí Miles (1998): „...městské formy spotřeby jsou vyjádřeny skrze diverzifikovaný systém hodnot a osobních preferencí, ...kromě jiného je městská spotřeba antropologickým, geografickým, historickým, psychologickým a sociologickým fenoménem.“

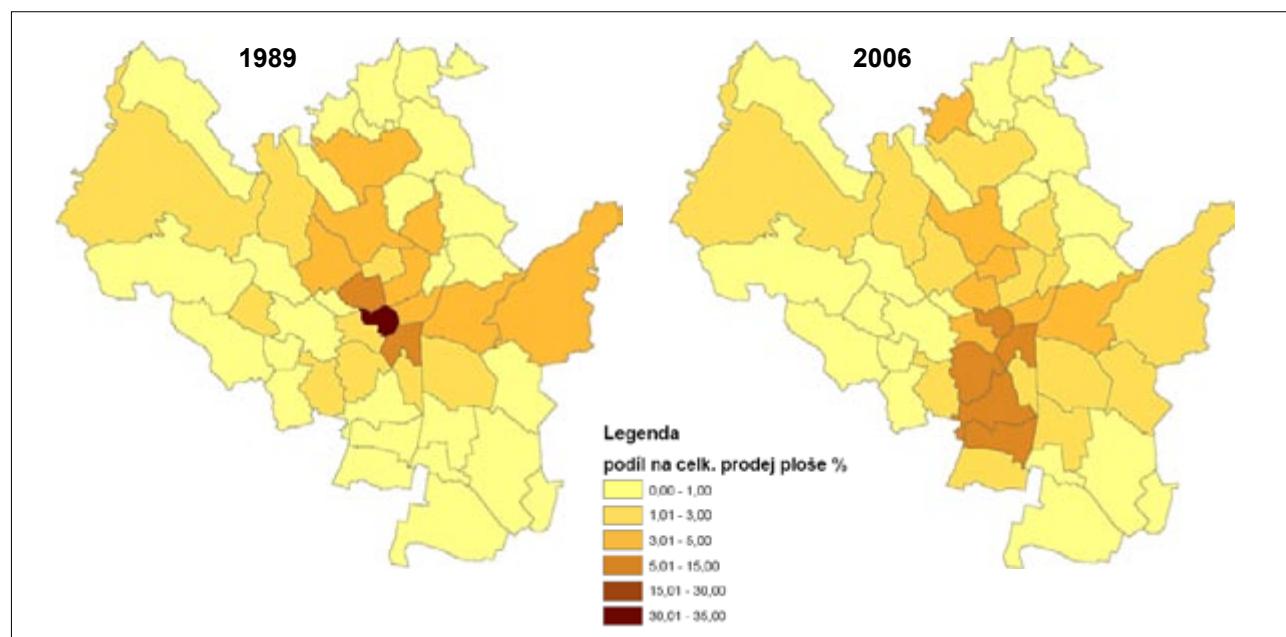
V předkládaném článku je důraz kladen zejména na postižení prosto-

rové diferenciaci brněnské maloobchodní sítě po roce 1990 a na částečnou interpretaci změn v kontextu funkční a socioekonomické struktura-ce města. Rozsáhlá empirická šetření maloobchodu zadávaná Magistrátem města Brna v letech 1997, 2000, 2003 a 2006 (za účelem vytvoření reprezentativní datové řady využitelné např. při přípravě nového Územního plánu města Brna) poskytují solidní datovou základnu, která umožňuje poměrně detailní sledování vývoje maloobchodu na úrovni jednotlivých urbanistických obvodů a jeho konfrontování s územně vztahenými socioekonomickými ukazateli.

Vývoj brněnského maloobchodu

V kontextu postsocialistických měst je maloobchod sektorem, který prodělával v transformačním období patrně nejintenzivnější změny. Nositelem socialistické urbanizace nebyly služby, nýbrž průmysl – to byl také důvod poddimenzovaného stavu řady spotřebitelských služeb ve většině socialistických měst (např. Tonev, 1998, Sjöberg, 1999; Szczyrba, 2006). Samotné Brno patřilo v 80. letech mezi města s nejvyšším deficitem maloobchodní vybavenosti, a to zejména v segmentu nepotravinového sortimentu.

Z hlediska rozložení maloobchodu v prostoru města byla neoddiskutovatelnou silná centralita městského jádra – v městském centru bylo

Zdroj: Pasportizace maloobchodní sítě 1989; Průzkum maloobchodní sítě na území města Brna 2006; vlastní výpočty

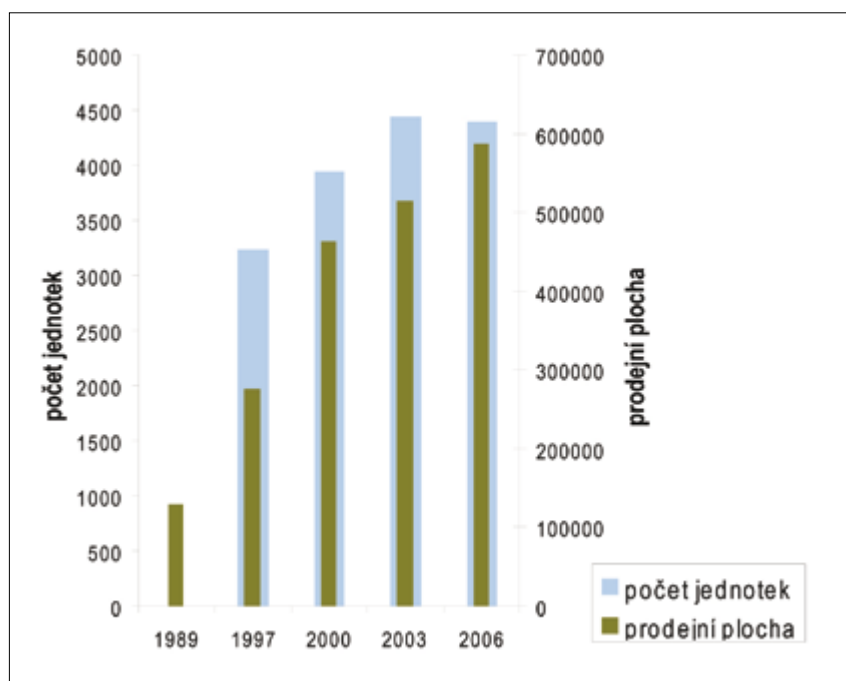
Obr. 1: Podíl prodejní plochy katastrálních území Brna na celkové maloobchodní prodejní ploše v roce 1989 a v roce 2006

soustředěno těžiště maloobchodních a dalších terciérních funkcí. Hierarchii maloobchodu na území socialistického města bylo možné konceptualizovat pomocí klasické teorie centrálních míst. Jednotlivé nižší úrovně – místní, obvodní, oblastní – byly završeny pozicí městského centra jako úrovně nejvyšší hierarchie s vysoce koncentrovanou kompletní sortimentní nabídkou. Koncentrace občanské vybavenosti v centru města a nedostatečný rozvoj sekundárních center služeb pak v případě Brna vedly přibližně od 70. let k zřetelnému urbanistickému přetížení historického jádra (např. Hlavsa, 1976, Dokoupil, 1995).

Od roku 1989 lze zaznamenat trvalý růst celkové prodejní plochy a počtu maloobchodních jednotek v maloobchodní síti města Brna. Postupné vyrovnání nedostatečné maloobchodní vybavenosti probíhající v počátečních obdobích transformace a doprovázené privatizací a restitucemi maloobchodních jednotek bylo radikálně ovlivněno vstupem mezinárodních řetězců na český trh v polovině 90. let. Hierarchie maloobchodních míst začala být doplňována dalšími prostorovými formami, tak jak je popsal už v 60. letech Berry citovaný např. Borchertem (1998). Stuhový vývoj vázaný na dopravní dostupnost, vznik specializovaných obchodních okrsků vzájemně se doplňujících maloobchodních aktivit – to jsou organizační formy narázející na tradičně chápané rozložení maloobchodu. Většina z nich je vázána zejména na boom velkých nákupních středisek, tj. v obecné rovině na prudký růst maloobchodních aktivit, mj. právě formou velkoplošných center.

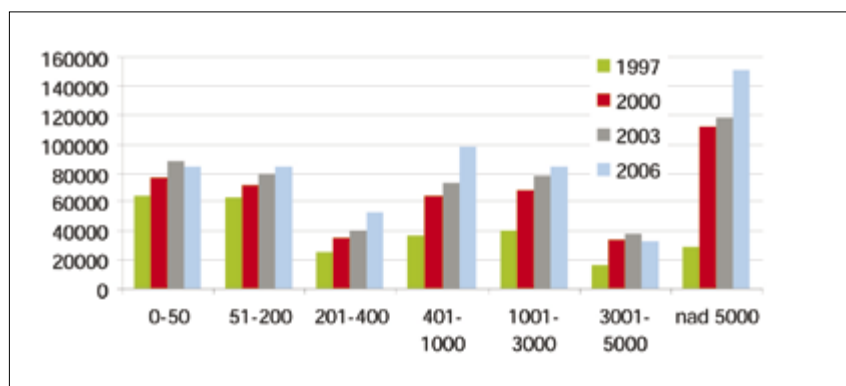
Nástupu velkých maloobchodních řetězců odpovídá i poměrně razantní nárůst celkové prodejní plochy v období mezi lety 1997 a 2000. Nárůst celkové prodejní plochy v dalších obdobích již není tak výrazný. Růst celkové prodejní plochy byl doprovázen navyšováním počtu maloobchodních jednotek – výjimkou je období mezi lety 2003 a 2006, kdy došlo ke snížení počtu nejmenších prodejen ve velikostní kategorii do 50 m² a tím i k mírnému poklesu celkového počtu maloobchodních jednotek.

Charakteristickým rysem brněnské maloobchodní sítě je setrvalý velmi vysoký počet malých maloobchodních jednotek s prodejní plochou do 50 m², jejichž podíl na celkové prodejní ploše činí cca 14 %. Největší růstová dynamika

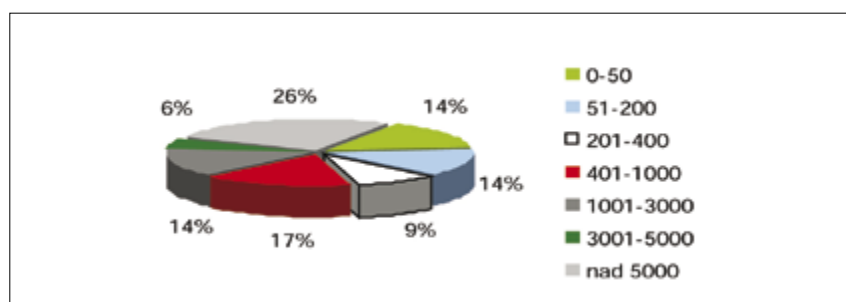
Zdroj: Pasportizace maloobchodní sítě 1989; Průzkum maloobchodní sítě na území města Brna 1997, 2000, 2003, 2006; vlastní výpočty

Obr. 2: Vývoj počtu maloobchodních jednotek (1997–2006) a celkové prodejní plochy (m²; 1989–2006) v Brně

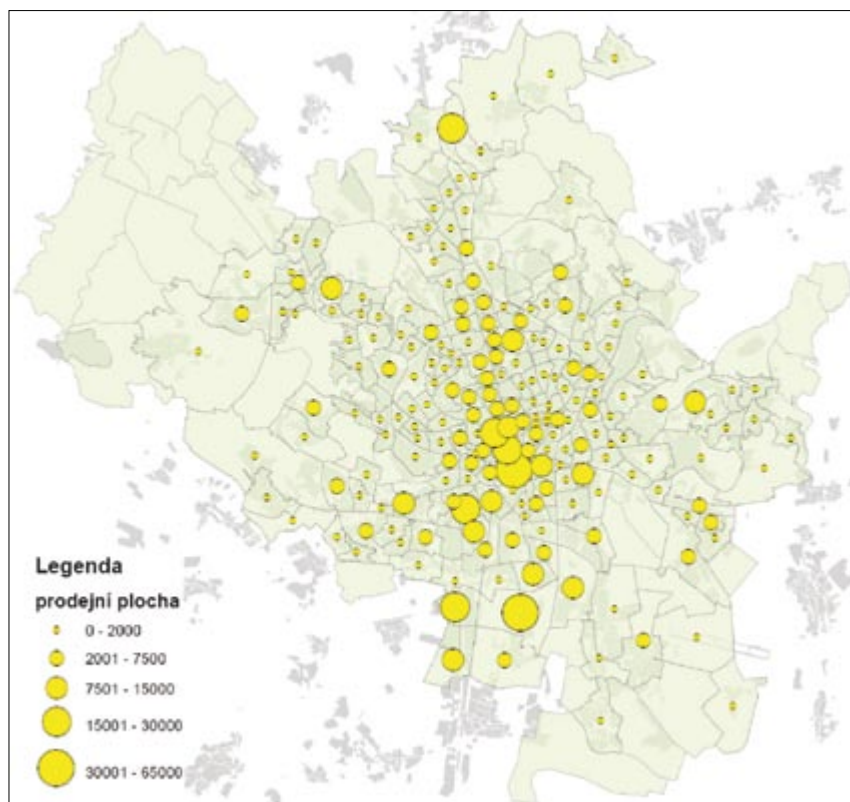
Zdroj: Průzkum maloobchodní sítě na území města Brna 2006; vlastní výpočty

Obr. 3: Prodejní plocha (m²) v jednotlivých velikostních kategoriích maloobchodních jednotek (m²) v Brně v letech 1997, 2000, 2003 a 2006

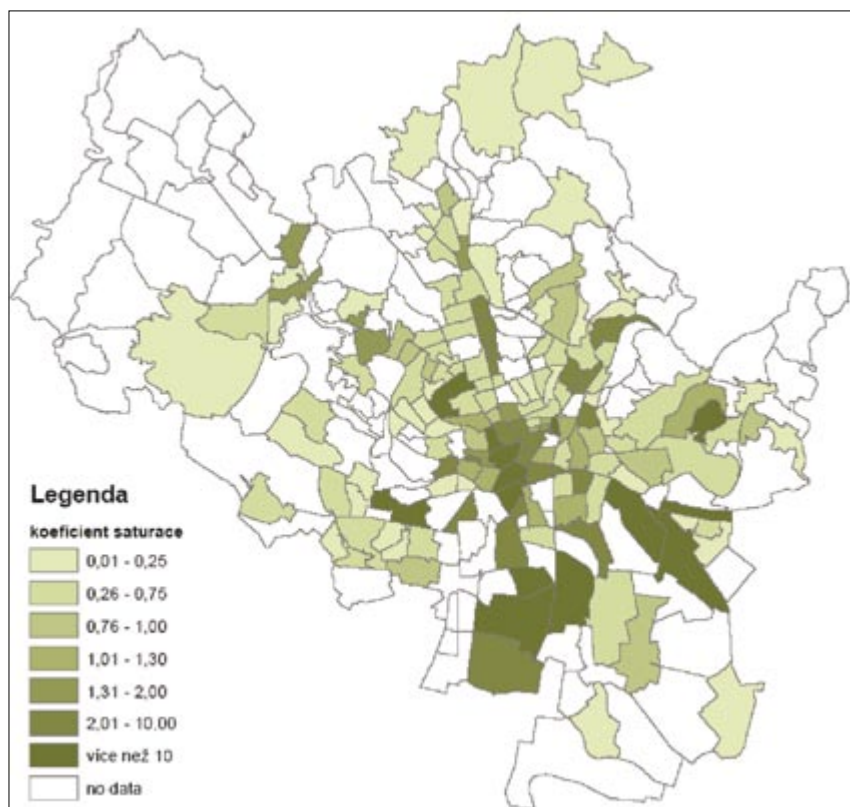
Zdroj: Průzkum maloobchodní sítě na území města Brna 2006; vlastní výpočty

Obr. 4: Rozložení plochy maloobchodních jednotek do velikostních kategorií prodejen v roce 2006

Zdroj: Průzkum maloobchodní sítě na území města Brna 2006; vlastní výpočty

Obr. 5: Rozložení prodejní plochy za urbanistické obvody v Brně v roce 2006

Zdroj: Průzkum maloobchodní sítě na území města Brna 2006; vlastní výpočty

Obr. 6: Koefficient saturace v urbanistických obvodech Brna v roce 2006

ka co do počtu jednotek i podílu na celkové prodejní ploše je však typickou pro

segment prodejen větších než 5000m². V této velikostní kategorii je také sou-

středěna více než čtvrtina (26%) celkové prodejní plochy ve městě.

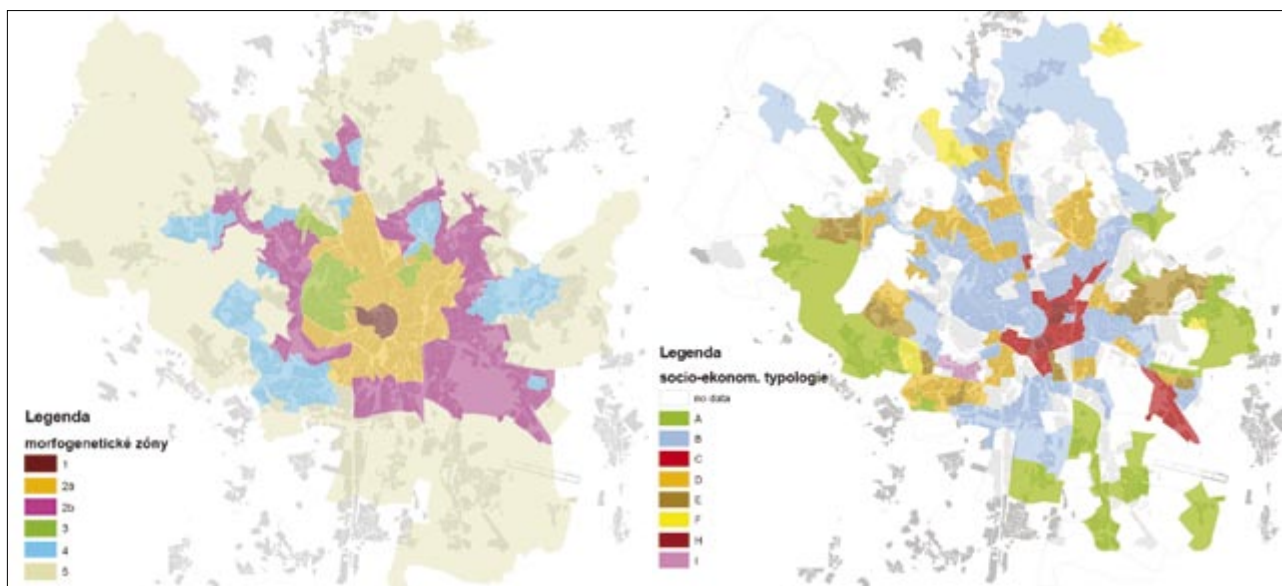
Při porovnání dat ze čtyř sčítání maloobchodu lze vypořadovat trvalý mírný koncentrační trend v rozdělení prodejní plochy. Podobný vývoj probíhá rovněž v ekonomické oblasti, kdy velké společnosti zvyšují svůj podíl na maloobchodním obrátě. Srovnání dynamiky vývoje v jednotlivých velikostních kategoriích prodejen naznačuje pravděpodobně definitivní oslabení procesu atomizace maloobchodní sítě (blíže např. Szczyrba, 2006), jenž po určitou dobu probíhal souběžně s procesem opačného charakteru, tj. s procesem koncentračním.

Prostorové rozložení maloobchodu v Brně

Celková prodejní plocha je vůči obyvatelstvu rozmístěna značně nerovnoměrně. Polovina celkové prodejní plochy je soustředěna v urbanistických obvodech, ve kterých žije necelých 5% celkového počtu obyvatel města. V případě potravin je prodejní plocha rozmístěna poněkud rovnoměrněji – polovina celkové plochy je rozmístěna v urbanistických obvodech zahrnujících přibližně 11% celkového počtu obyvatel v Brně.

Ukazatelem vztahujícím ukazatel prodejní plochy k počtu potenciálně obslužených obyvatel je tzv. koeficient saturace udávající podíl prodejní plochy na obyvatele. Jeho hodnota pro Brno trvale roste, a to z 0,3 m²/obyv. v roce 1989 na 1,6 m²/obyv. v roce 2006, což je úroveň nasycení zcela srovnatelná např. se západoevropskými městy (zde je nutné si uvědomit, že hodnota koeficientu reaguje nejen na nárůst prodejní plochy, ale také na pokračující úbytek trvale bydlícího obyvatelstva v Brně).

Jednou z možností vyjádření prostorové diferenciaci maloobchodu na území města je zařazení jednotlivých urbanistických obvodů do morfogenetických zón definovaných na základě zejména znaků fyzické a funkční struktury a porovnání maloobchodní dynamiky v rámci těchto zón; další možností je pak zkoumat vývoj maloobchodu v rámci dílčích celků definovaných zejména na základě socioeko-

Zdroj: SLDB 2001; vlastní výpočty

Obr. 7: Přehled morfogenetických zón (1=historické jádro; 2a=vnitřní město; 2b=širší vnitřní město; 3=vilové čtvrtě; 4=sídlištní celky; 5=příměstská zóna) a socioekonomických oblastí (A=venkovský typ; B=ekonomický typ; C=sociální I. typ; D=sídlištní I. typ; E=sídlištní II. typ; F=tranzitivní typ; H=sociální II. typ)

nomických charakteristik vázaných k obyvatelstvu.

Pro účely morfogenetické struktury lze v rámci území města Brna vymezit pět až šest morfogenetických zón. Zóny jsou definovány především odlišným charakterem zástavby vyplývajícím mj. z historického vývoje a postupu (nejen administrativní) integrace dříve příměstských obcí do organismu města, důsledkem je potom i odlišná funkční struktura takto vymezených zón.

Historické centrum města, v případě Brna relativně malé, lze přibližně vymezit hranicemi městské památkové rezervace. Dochází zde k postupnému vytěsňování rezidenční funkce a přetrvávání administrativní role. Oblast vnitřního města nelze chápat

jako homogenní zónu. Některé části si přes vysokou hustotu a kompaktnost zástavby zachovávají částečně předměstský charakter (daný např. podílem rodinných domků), jiné představují klasické čtvrti vícepodlažních nájemních domů. Tato morfogenetická kategorie obsahuje rovněž poměrně souvislé průmyslové areály vytvářející zřetelné okrsky staré průmyslové výroby postižené procesy deindustrializace. Jde o relativně konsolidované oblasti, které však mohou být v některých případech ohroženy sociální a fyzickou degradací (pro lepší přiblížení reality byla rozdělena do dvou subkategorií – vnitřní město I. představuje oblasti s vyšší hustotou zástavby, kategorie vnitřní město II. relativně rozvolněnější zástavbu s vyšším podílem rodinných domů).

Jako vzájemně nesouvislé zóny lze vydělit vilové oblasti se zřetelně vyšším sociálním statutu (s vysokou setrvačností tohoto statutu napříč vývojovými etapami města), dále pak sídlištní celky (které mohou být součástí kompaktního města či vytvářet relativně izolované celky).

Posledním typem je pak příměstská zóna zahrnující většinou relativně samostatná sídla s vesnickou morfologií.

Postupy faktorové analýzy v kombinaci se shlukovou analýzou byly vymezeny prostorové vzorce v socioekonomické diferenciaci města Brna (faktorová analýza patří do skupiny tzv. vícerozměrných statistických metod v geografii využívaných přibližně od poloviny 60. let, mj. v rámci výzkumu vnitřní socioekonomické struktury

zóna	počet obyvatel 1991	počet obyvatel 2001 (= podíl na celku)	abs. přírůstek prodejní plochy mezi roky 1997 a 2006 (m ²) (= podíl na celk. růstu)	přírůstek prodejní plochy mezi roky 1997 a 2006 přepočtený na 1000 oby- vatel (m ² /1000 ob.)
historické jádro	6744	5830 (1,5%)	7398 (2,4%)	1268,95
vnitřní město	126332	118527 (31,5%)	137300 (44,1%)	1158,39
širší vnitřní město	61509	60156 (16%)	47526 (15,3%)	790,05
vilové čtvrtě	25636	23388 (6,2%)	2158 (0,7%)	92,27
sídlištní celky	139217	137226 (36,5%)	31850 (10,2%)	232,10
příměstská zóna	28858	31045 (8,3%)	85164 (27,3%)	2743,24

Zdroj: SLDB 1991, 2001; Průzkum maloobchodní sítě na území města Brna 1997, 2000, 2003, 2006; vlastní výpočty

Tab. 1: Výbrané charakteristiky morfogenetických zón

socioekonomický typ	počet obyvatel 2001 (= podíl na celku)	abs. přírůstek prodejní plochy mezi roky 1997 a 2006 (m ²) (= podíl na celk. růstu)	přírůstek prodejní plochy mezi roky 1997 a 2006 přepočtený na 1000 obyvatel (m ² /1000 ob.)
typ venkovský	20690 (5,5 %)	6824 (3,3 %)	329,82
typ ekonomický	127898 (34 %)	71228 (34,2 %)	556,91
typ sociální I.	24451 (6,5 %)	21134 (10,1 %)	864,34
typ sídlištní I.	118494 (31,5 %)	32625 (15,7 %)	275,33
typ sídlištní II.	69592 (18,5 %)	18139 (8,7 %)	260,65
typ tranzitivní	5643 (1,5 %)	3238 (1,6 %)	573,81
typ sociální II.	9404 (2,5 %)	55247 (26,5 %)	5874,84

Zdroj: SLDB 2001; Průzkum maloobchodní sítě na území města Brna 1997, 2000, 2003, 2006; vlastní výpočty

Tab. 2: Vybrané charakteristiky socioekonomických typů území

zóna	EXT abs. změna (m ²)	EXT rel. změ- na (m ² / 1000 obyv.)	OSOB abs. změna (m ²)	OSOB rel. změ- na (m ² / 1000 obyv.)	SPEC abs. změna (m ²)	SPEC rel. změ- na (m ² / 1000 obyv.)	TEX abs. změna (m ²)	TEX rel. změ- na (m ² / 1000 obyv.)	OST abs. změna (m ²)	OST rel. změna (m ² / 1000 obyv.)
historické jádro	-3058	-524,53	5165	885,93	362	62,09	4088	701,20	841	144,25
vnitřní město	54641	461,00	24315	205,14	2312	19,51	22941	193,55	32991	278,34
širší vnitřní město	44861	745,74	-1706	-28,36	1486	24,70	899	14,94	158	2,63
vilové čtvrtě	2290	97,91	-1063	-45,45	17	0,73	663	28,35	251	10,73
sídlištní celky	13790	100,49	13206	96,24	780	5,68	3758	27,39	1839	13,40
příměstská zóna	21029	677,37	18215	586,73	8579	276,34	10576	340,67	25643	825,99

Zdroj: SLDB 2001; Průzkum maloobchodní sítě na území města Brna 1997, 2000, 2003, 2006; vlastní výpočty

Tab. 3: Vývoj prodejní plochy v sortimentních segmentech za morfogenetické zóny mezi roky 1997 a 2006

měst). Výsledkem je celkem 7 typů oblastí (osmý typ je reprezentován pouze jedním urbanistickým obvodem a v dalších analýzách neuváděn) lišících se zejména sociálními a ekonomickými charakteristikami vázanými na obyvatelstvo, či ukazateli kvality bytového fondu.

Do venkovského typu byly zařazeny především okrajové příměstské obce s venkovským typem zástavby, doposud bez významnějších probíhajících suburbanizačních procesů ovlivňujících pozitivně např. vzdělanostní či profesní charakteristiky obyvatelstva.

Areály vymezené v rámci ekonomického typu představují kombinaci stabilizovaných obytných čtvrtí vnitřního města a vybraných území obcí v minulosti připojených k Brnu. V profilu tohoto typu je klíčovým vzdělanostně-profesní faktor signalizující vyšší společenský status začleněných územních jednotek spojený s převládajícím spíše městským charakterem života (ať už v důsledku dlouhodobé integrace k Brnu či z důvodů intenzivního přílivu suburbánních migrantů).

Jednotky sociálního I. typu před-

stavují území vnitřního města s méně uspokojivým stavem bytového fondu v převážně nájemních domech a méně uspokojivými vzdělanostními a ekonomickými charakteristikami obyvatelstva. Podobně lze charakterizovat i sociální II. typ – oproti předchozímu typu se vyznačuje ještě nepříznivějšími socioekonomickými ukazateli vztaženými k obyvatelstvu.

Sídlištní I. typ je reprezentován staršími, resp. nepříliš rozsáhlými sídlištními celky (Lesná, Komín, Řečkovice, Jundrov, Juliánov), ale např. i oblastmi Bohunic či Bystrce. Jednotícím faktorem je vedle typické zástavby i méně příznivá vzdělanostně-profesní struktura obyvatelstva. Příznivější věkovou strukturou i socioekonomickými ukazateli obyvatel se pak od něj odlišuje sídlištní II. typ. Typ tranzitivní je z hlediska územního zastoupení marginální.

Tabulky 1 a 2 ilustrují vývoj prodejní plochy v definovaných územích v dekádě mezi roky 1997 a 2006 (z důvodu omezené srovnatelnosti nebylo možné zahrnout údaje z roku 1989). Data je tedy nutné interpretovat v kontextu období vrcholící provozní atomizace a paralelně sílicí internaci-

onalizace městského maloobchodu. Z uvedených přehledů lze vyvodit, že nejintenzivnější vývoj zaznamenávaly především jádrové oblasti města společně s příměstskou oblastí. Území sídlišť a vilových čtvrtí zůstávala z hlediska dynamiky maloobchodu víceméně stabilní. Pokud jako kritérium pro diferenciaci území přijmeme socioekonomickou typologii, výsledky dostávají poněkud jiný obsah. Sídlíštní oblasti zůstávají málo se vyvíjejícími územími, zatímco do popředí vystupují územní typy charakterizované jako sociálně problematické.

Vysvětlení příčinných vztahů mezi změnami celkové prodejní plochy a jejich územním zakotvením však není dostatečné bez hlubší znalosti sortimentní struktury prodejních ploch. Vzhledem k odlišné logice lokalizačního chování je právě znalost zastoupení sortimentních skupin významným faktorem při popisu logiky prostorového vývoje maloobchodu.

Dostupná data umožňují agregaci sortimentních typů jednotlivých prodejen do pěti segmentů – EXT (prostorově extenzivní prodej; např. stavebniny, autosalony, nábytek), OSOB

zóna	EXT abs. změna (m²)	EXT rel. změna (m²/1000 obyv.)	OSOB abs. změna (m²)	OSOB rel. změna (m²/1000 obyv.)	SPEC abs. změna (m²)	SPEC rel. změna (m²/1000 obyv.)	TEX abs. změna (m²)	TEX rel. změna (m²/1000 obyv.)	OST abs. změna (m²)	OST rel. změna (m²/1000 obyv.)
typ venkovský	5316	256,94	9236	446,40	471	22,76	351	16,96	-9200	-444,66
typ ekonomický	46532	363,82	3635	28,42	5856	45,79	9742	76,17	4018	31,42
typ sociální I.	14017	573,27	2814	115,09	1542	63,06	1488	60,86	1273	52,06
typ sídlištní I.	14898	125,73	5933	50,07	-49	-0,41	3049	25,73	8794	74,21
typ sídlištní II.	6980	100,30	8594	123,49	1311	18,84	2120	30,46	657	9,44
typ tranzitivní	750	132,91	1727	306,04	51	9,04	670	118,73	40	7,09
typ sociální II.	24903	2648,13	6897	733,41	581	61,78	14151	1504,79	8615	916,10

Zdroj: SLDB 2001; Průzkum maloobchodní sítě na území města Brna 1997, 2000, 2003, 2006; vlastní výpočty

Tab. 4: Vývoj prodejní plochy v sortimentních segmentech za socioekonomické typy mezi roky 1997 a 2006

(sortimenty převážně denní spotřeby; např. potraviny, drogerie, papírnictví, domácí potřeby), SPEC (specializovaný sortiment; např. elektro, knihy, hudebniny, klenoty, elektronika), TEX (sortiment textilu a oděvů; dále i obuv či sportovní zboží) a OST (nezařazený ostatní sortiment).

Ukazatele absolutního i relativního nárůstu prodejní plochy v jednotlivých sortimentních segmentech pro morfo-genetické oblasti (Tab. 3) a socioekonomické typy (Tab. 4) zpřesňují již uvedené. Ve sledované dekádě se vývoj maloobchodu v centru města orientuje na oděvní a textilní sortiment, stejně jako zboží denní spotřeby. Růst prodejní plochy příměstské zóny je určován převážně expanzí prostorově náročných typů prodeje. V rámci relativně malých změn v sídlištních celcích jsou nejvýznamnější přírůstky v segmentech prostorově extenzivního maloobchodu a zboží denní spotřeby (zejména potraviny). Jako územně selektivní je nutné chápat nárůsty prodejní plochy v příměstské zóně – ty jsou vázány mj. na vznik velkých hypermarketů a hobby-marketů bez vazby na obsluhu konkrétních lokalit. Často jsou to právě intenzivně suburbanizované okrajové části města (např. městské části Ořešín, Jehnice, Útěchov), které přes příliv migrantů vykazují velice nízké hodnoty koeficientu saturace a úbytek či stagnaci prodejní plochy. Faktem je, že suburbánní migranté představují vysoce mobilní skupinu obyvatelstva se specifickým nákupním chováním nevytvářejícím poptávku po místní maloobchodní síti.

Z pohledu socioekonomicky diferencovaného území města je zajímavou růstová dynamika maloobchodu u defi-

novaných sociálních typů I. a II. Nárůst ploch je zde v absolutním vyjádření vytvářen především v segmentu plošně náročných prodejů. Význam tohoto sortimentního typu v daném územním typu nelze apriori spojovat se sociálně-ekonomickým statutem, jako spíše se souvisejícím charakterem funkčního využití ploch a relativně nízkými cenami nemovitostí (mj. rozsáhlé prostory bývalých průmyslových podniků). Nízké ceny pronájmů stávajících maloobchodních prostor v týchž územních typech současně přitahují např. i různý specializovaný, nikoli „mainstreamový“ sortiment ve formě malých velikostních kategorií prodejen. Nezanedbatelné nárůsty i v segmentech osobní denní spotřeby či textilu mohou být už přímo vázány na nižší sociální status daných území. Hypoteticky nižší mobilita sociálně slabšího obyvatelstva může paradoxně vést k ochraně lokálních prodejen před konkurenčním působením většinou příměstských velkých nákupních center.

Závěrečné shrnutí

Předložené analýzy se zabývají relativně krátkou časovou etapou, v rámci které ovšem dochází k hlubším kvantitativním a kvalitativním změnám brněnského maloobchodu. Právě strukturální charakter změn snižuje vypovídací schopnost prognóz či extrapolací dalšího vývoje. Zachycení vývoje v období 1997 – 2006 nicméně umožnilo postižení alespoň základních prostorových vzorců vyvíjející se maloobchodní sítě.

V prvé řadě je viditelným nárůstem prodejních ploch v předměstských zó-

nách Brna a související snížení významu historického jádra města jako výlučného maloobchodního centra. Je zcela evidentní, že maloobchod centra prochází transformací, a to především na poli sortimentní skladby, zůstává však otázkou, zda jde o proces výhradně reaktivní vůči dynamice okrajových lokalit, či o částečně přirozenou proměnu tradiční funkce městského jádra.

Jako nejméně dynamické se jeví oblasti sídlištních celků, resp. vilové čtvrti (Stránice, Černá Pole). Právě sídliště vzhledem k zjevné přetrvávající podvybavenosti lze chápat jako oblasti pravděpodobných nárůstů prodejní plochy v dalších etapách vývoje.

Specifickou kapitolou je pak rychlý vývoj prodejní plochy v lokalitách vnitřního města související mj. s tendencí vybraných sortimentních typů a prodejních forem zaujímat relativně centrální, přesto cenově dostupné pozice v rámci města.

Použitá literatura:

- BORCHERT, J. G. Spatial dynamics of retail structure and the venerable retail hierarchy. *GeoJournal* 45, 4, 1998, s. 327–336.
- DOKOUPIL, M. *Transformace obchodu v ČR na začátku devadesátých let a její geografické aspekty*. Diplomová práce, Katedra geografie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Brno, 1995, 48 s.
- HLAVSA, V. Regenerace v některých vybraných městech ČSR – Brno. In: *Regenerace centrálních částí velkých měst*. Materiály z pracovního semináře, Dům techniky ČVTS Praha, Praha, 1976, s. 99–102.

MILES, S. The consuming paradox: A new research agenda for urban consumption. *Urban Studies* 35, 5/6, 1998, s. 1001–1008.

Pasportizace maloobchodní sítě 1989.

Průzkum maloobchodní sítě na území města Brna 1997, 2000, 2003, 2006. Odbor územního plánování a rozvoje MMB, Brno.

SJÖBERG, O. Shortage, Priority and Urban Growth: Towards a Theory of Urbanisation under Central Planning. *Urban Studies* 36, 13, 1999, s. 2217–2236.

SZCZYRBA, Z. *Geografie obchodu – se zaměřením na současné trendy v maloobchodě.* Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 90 s.

TONEV, P. *Změny maloobchodní sítě v ČR v první polovině devadesátých let.* Diplomová práce, Katedra geografie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Brno, 1998, 67 s.

Mgr. Ondřej Muliček, Ph.D.
Geografický ústav
Masarykova univerzita

ENGLISH ABSTRACT

Spatial Aspects of the Current Development of Brno's Retail Shopping Network, by Ondřej Muliček

The contribution is focused on the development of the retail shopping network in the city of Brno after 1989, with special attention to the spatial aspects of the changes occurring after 1997. The territory of the city was divided into several functional and socio-economic types, so that the spatial distribution and the dynamics of retail shopping could be more comprehensively described. The indicators of the development of the total retail shopping area (and of the assortment segments too) enabled us to identify the varied dynamics of particular zones within the administrative territory of the city.